

KLAUSIMYNAS DOMINUOJANČIAM AUKLĖJIMO STILIUI NUSTATYTI

Perskaitykite visus toliau pateiktus teiginius ir atitinkamose vietose pažymėkite, ar su jais sutinkate, ar ne.

Eil. Nr.	Teiginiai	Sutinku	Nesutinku
1)	Reikia stengtis, kad vaikai mažiau jaudintųsi ir nepavargtų.		
2)	Jei tėvai daugiau domėtusi vaikų reikalais, šie būtų labiau prie jų prisirišę.		
3)	Vaikus ko nors gero galima išmokyti tik tada, kai jie bijo suaugusiųjų.		
4)	Jei vaikui bus leista pasiguosti vieną kartą, jis tai darys nuolatos.		
5)	Svarbiausia, ką turi daryti tėvai, - apsaugoti vaikus nuo nusivylimų gyvenime.		
6)	Linksmiems tėvams lengviau auklėti vaikus.		
7)	Griežta bausmė ugdo tvirtą charakterį.		
8)	Dauguma vaikų nuolatos trukdo tėvams, prašinėdami su jais pažaisti.		
9)	Reikia saugoti vaikus nuo darbo, nes nesubrendęs organizmas gali pavargti.		
10)	Tėvai, kurie susidomėję klausosi vaikų pasakojimų apie darželį, mokyklą, draugus, daug geriau juos supranta.		
11)	Kai užaugs, vaikas bus dėkingas tėvams už griežtą auklėjimą.		
12)	Jei tik vaikui bus leista įkyrėti nusiskundimais, tėvai neturės nė minutės ramybės.		
13)	Gerai tėvai privalo saugoti vaikus nuo bet kokių nemalonumų ir sunkumų.		
14)	Vaikai turi būti tikri, kad jų nenubaus, jei atvirai paskys, ką mano.		
15)	Dauguma vaikų reikia auklėti kur kas griežčiau, negu jie auklėjami dabar.		
16)	Dažniausiai vaikai daro viską, kad tik sutrukdytų tėvams dirbti ir priverstų jais domėtis.		
17)	Tėvai visada turi žinoti, ką daryti, kad vaikas nepakliūtų į sunkią padėtį.		
18)	Vaikai turi turėti savo nuomonę ir galimybę ją pareikšti.		
19)	Reta motina, visą dieną buvusi su vaiku, išlieka rami ir švelni.		
20)	Vaikai, kuriuos auklėja griežtai, užauga laimingesni.		

Suskaičiuokite, su kiek teiginių sutinkate, atsižvelgdami į lentelėje pateiktus teiginių numerius.

Teiginių numeriai	Gauta suma	Auklėjimo stilius
2, 6, 10, 14, 18		Demokratinis
1, 5, 9, 13, 17		Perdėtai globojantis
3, 7, 11, 15, 20		Autoritarinis
4, 8, 12, 16, 19		Vaiką atstumiantis

AUKLĖJIMO STILIAI

Vienas svarbiausių veiksnių, lemiančių tėvų ir vaikų santykius yra auklėjimo stilius. Kiekviena šeima susikuria savitą auklėjimo stilių, atsižvelgdama į savo vaikystės patirtį, tėvų taikytus metodus, sukauptas žinias ir aplinkinių žmonių reakciją. Dažniausiai išskiriami keturi pagrindiniai vaiko auklėjimo stiliai:

VALDINGAS, AUTORITARINIS. Ši auklėjimo stilių taikantys tėvai yra labai reiklūs ir valdingi. Jiems svarbu paklusnumas, nuolankumas, užimama socialinė padėtis. Tokie tėvai tikisi, kad jų įsakymai bus vykdomi be paaiškinimų, kad vaikas priims jų sprendimus, nuomonę, vertybes ir jų iškeltų tikslų sieks besąlygiškai. Jie moka sukurti aiškiomis taisyklėmis paremtą aplinką. Tokioje šeimoje augantis vaikas žino savo pareigas ir puikiai suvokia, ką daryti galima, o ko ne. Vaikai, kurių tėvai yra griežti, valdingi, paprastai gerai mokosi ir tinkamai elgiasi, tačiau turi prastesnius socialinius įgūdžius, jų savivertė yra žemesnė.

DEMOKRATINIS, AUTORITETINGAS. Ši auklėjimo stilių taikantys tėvai yra jautrūs ir reiklūs. Jie tvirti, bet negniuždantys ir nevaržantys, linkę kartu su vaiku aiškintis, aptarti įvairius klausimus, mažiau užsiima psichologine kontrole. Tokie tėvai nustatydami leistino elgesio ribas stengiasi atsižvelgti į vaiko nuomonę, todėl jų drausminimo metodai labiau yra palaikomojo, ne baudžiamojo pobūdžio. Tėvai siekia, kad vaikas būtų savarankiškas, visuomeniškai atsakingas ir bendradarbiaujantis. Vaikai, kurių tėvai yra autoritetingi, vertina save ir yra kitų vertinami kaip socialūs ir komunikabilūs.

ATSIRIBOJĘS, VAIKĄ ATSTUMIANTIS. Ši auklėjimo stilių taikantys tėvai nėra jautrūs ir vengia atsakomybės. Jiems neįdomu, kuo gyvena jų vaikas, kuo jis domisi, kokių sunkumų patiria. Tokie tėvai mano, kad vaikas yra pajėgus užaugti be suaugusiųjų pagalbos. Paprastai į vaiko gyvenimą tėvai įsikiša tik tada, kai jie šiurkščiai pažeidžia visuomenėje priimtas elgesio normas ir taisykles. Tokių stilių taikančių tėvų vaikai yra žemos savivertės, stokojantys savikontrolės, linkę į rizikingą elgesį.

VISKĄ LEIDŽIANTIS, NUOLAIDUS. Ši auklėjimo stilių taikantys tėvai yra atlaidūs, švelnūs, nekontroliuojantys, leidžiantys pačiam vaikui nuspręsti, kaip šis nori elgtis, ir visiškai nelinkę jo drausminti. Jie mano, kad laikui bėgant vaikas atsirinks, kas naudinga, o kas ne. Vaikai dažnai turi elgesio problemų ir prasčiau mokosi, tačiau palankiau vertina save, jų socialiniai įgūdžiai taip pat geresni.

Kiekvienas auklėjimo stilius turi tiek pranašumų, tiek trūkumų ir paprastai neegzistuoja be kurio nors kito stiliaus elementų. Tačiau dažniausiai šeimoje, atsižvelgiant į tėvų patirtį ir vaiko amžių, vyrauja kuris nors vienas tėvų elgesio modelis. Kartais tėvai atsižvelgdami į pasikeitusią situaciją ar siekdami kokių nors trumpalaikių tikslų gali pakeisti dominuojančias auklėjimo priemones, tačiau svarbu, kad jos būtų aptartos ir suderintos, be to, abiejų taikomos vienodai. Priešingu atveju vaikas augs nepasitikėdamas suaugusiais, manipuliuodamas, o tėvų nelaikys reikšmingomis asmenybėmis ir autoritetais.

Nėra geriausio auklėjimo stiliaus, tačiau yra viena esminė vaiko neurotiškumo formavimosi prielaida – tam pačiam vaikui tėvų taikomi skirtingi auklėjimo stiliai.

Šaltinis: A.Blandė, E.Gudeliėnė „Vaikas pokyčių kelyje“. Šviesa, 2018.

Parengė psichologė Vilma Šamonskienė